

Політика Російської Федерації на Корейському півострові

Кан Ден Сік,

кандидат політичних наук,
доцент Інституту східних мов

Київського національного лінгвістичного університету

Корейський півострів віддавна перебуває у сфері національних інтересів Росії. Росія, до речі, ніколи цього й не приховувала. Проте нині світова ситуація кардинально змінюється, і тверезі російські політики розуміють, що РФ вже не має можливості виступати у Південно-Східній Азії таким потужним гравцем, як раніше [1]. Політична обстановка в цьому регіоні може стабілізуватися лише на основі багатосторонньої міжнародної співпраці.

Внутрішньополітичні зміни на теренах СРСР на початку 1990-х років, як і зміни на міжнародній арені в цілому [2], обумовили суттєвий поворот у відносинах Росії з двома корейськими державами [3]. Склалася нова геополітична реальність в регіоні, яку умовно можна розглядати в рамках тріади: Росія, Республіка Корея, КНДР. І на сьогодні неможливо спрогнозувати, як ця тріада з часом може трансформуватися. Один із можливих сценаріїв: рух до підсистеми міжнародних відносин, за якої буде враховуватися баланс інтересів зацікавлених сторін, тверезе сприйняття сучасних реалій. Інший сценарій передбачає загострення „вчорашніх” проблем, а відтак і втрату можливості для їх раціонального врегулювання.

У цій ситуації практично неможливо визначити, що Росія зможе отримати, а що втратить внаслідок реалізації того чи іншого сценарію. Треба думати, що московські аналітики замислюються над цією проблемою й опрацьовують якісь рекомендації. Але не все так просто. Скажімо, якщо США, відділені від Кореї безмежним Тихим океаном, активно захищають свої національні інтереси в цьому регіоні, то чому Росія, яка має спільний кордон з Кореєю, повинна індиферентно ставитися до подій на півострові? Адже їй вигідно мати по сусідству єдину Корейську державу, дружньо до неї налаштовану. Це, до речі, засвідчують Пхеньянська декларація 2000 року і Московська декларація 2001 року, підписані президентом РФ В. Путіним і Головою Комітету оборони КНДР Кім Чен Іром, а також

російсько-корейська спільна заява за результатами візиту В. Путіна до Республіки Корея в лютому 2001 року.

Невизначеність зовнішньої політики майбутньої об'єднаної держави, характер її участі у військово-політичних союзах змушує Росію, яка хоч і вітає корейську розрядку, обережно ставитися до перспектив об'єднання цієї країни. Росію аж ніяк не може влаштовувати поява на її далекосхідних рубежах держави з 70-мільйонним населенням, яка може потрапити під вплив не зовсім дружніх країн. Актуальним питанням для Росії є не домінування в Кореї, а, скоріш, недопущення ситуації, коли б об'єднана Корея залишилася під впливом якоїсь однієї великої держави [4, с. 165]. А оскільки при нинішньому співвідношенні сил у Північно-Східній Азії розвиток подій за таким сценарієм виключити не можна, то для Росії у короткій і середньостроковій історичній перспективі вигідне існування КНДР у її нинішньому вигляді, оскільки РФ може серйозно заважати реалізації геополітичних амбіцій США в регіоні.

Зрозуміло, Росію більше влаштовує пропозиція КНДР створити на півострові позаблокову нейтральну державу, ніж південнокорейський варіант, який не виключає американської військової присутності навіть після об'єднання Кореї.

Росія намагається відігравати у справах Корейського півострова конструктивну, стабілізуючу роль, яка не суперечить нічим інтересам [5]. В. Путін, ще будучи Президентом РФ, у посланні Президентові Кім Де Джуну відзначив готовність своєї країни надати допомогу для створення сприятливих умов для прямого діалогу між Пхеньяном і Сеулом [6]. Разом з тим, нині не слід переоцінювати роль Росії навіть у таких принципових питаннях, як ядерна програма КНДР. Хоча стабільні відносини між двома корейськими державами дозволили б їй значно посилити свої торгово-економічні позиції в Азійсько-Тихоокеанському регіоні [7; 8].

За п'ять років, що минули після міжкорейського саміту, Росія всіма своїми діями демонструвала, що готова всіляко сприяти зміцненню довіри, утвердженню принципів мирного співіснування, налагодженню всебічної співпраці між КНДР та Республікою Корея на основі Спільної декларації та інших міжкорейських домовленостей і систематично, наполегливо працює зі всіма зацікавленими сторонами з тим, щоб вони діяли таким же чином.

Росія має досить міцні зв'язки як з КНДР, так і з Республікою Корея. Але коли нормальні відносини з Південною Кореєю налагодилися лише у 1990-х роках, то з КНДР вони значно глибші. І все ж, попри все це, нині РФ дотримується досить збалансованої поведінки у відносинах з двома корейськими державами. Отже РФ, треба думати, керується не лише сьогоденними інтересами.

Терористичні акти 11 вересня 2001 року спонукали Росію якісно змінити стосунки з США. Обидві країни були змушені визначитися щодо своїх „друзів і ворогів”. Під час першого візиту президента Дж. Буша до Росії

у травні 2002 року було узгоджено інтереси обох країн у багатьох сферах, включаючи й угоду щодо ядерного роззброєння. Зокрема, було погоджено скоротити до кінця 2012 року стратегічні наступальні боеголовки до 1700 - 2200 одиниць. Росія мовчки погодилася на розширення НАТО на Схід, включаючи три країни Балтії, а США мовчки погодилися не порушувати питання щодо війни у Чечні. Глави держав домовилися співробітничати з питань запобігання розповсюдженню зброї масового знищення і боротьби проти міжнародного тероризму. Крім того, В. Путін закрив очі на програму протиракетної оборони, а Дж. Буш пообіцяв співробітництво у сфері безпеки, пов'язаній з цією програмою, а також надання певної економічної допомоги.

Пізніше у Римі відбулися зустрічі на вищому рівні НАТО і Російської Федерації, на якому було створено Комітет „НАТО – Росія”. Це засвідчувало, що відносини між двома країнами стали квазісоюзницьким стратегічним співробітництвом. У довгостроковому глобальному стратегічному плані США планують стримувати Китай як потенційну наддержаву і при цьому сподіваються на співробітництво з Росією. Що стосується Росії, то вона прагне уникнути нерозсудливого протистояння і сподівається на реальне співробітництво з США для розвитку внутрішньої економіки та входження у світову економічну систему. Російсько-американські дискусії сягнули піку в питаннях щодо розширення НАТО та плану створення протиракетної системи, але під час зустрічі на вищому рівні досягнуто стратегічне взаєморозуміння, внаслідок чого Іракська проблема також була вирішена без серйозних труднощів.

Відносини між двома країнами в майбутньому залежатимуть від того, наскільки Росія буде готова підтримати США в антитерористичній війні. Крім того, хід розвитку відносин між ними багато в чому залежатиме від того, наскільки США як наддержава буде враховувати інтереси Росії, а також від готовності Росії уникнути конфронтації з США при узгодженні багатостороннього співробітництва чи при формуванні союзницьких відносин з іншими країнами.

Особлива тема — енергетичне співробітництво. Для поглиблення співпраці між США та РФ необхідно в умовах взаємного сприяння вирішити такі гострі питання, як російсько-іранське співробітництво в галузі ядерної енергетики, можливий вступ України до НАТО, подовження перебування збройних сил США у центральноазійських країнах та в Грузії, право концесії на розробку енергоносіїв у Каспійському морі та в регіоні Центральної Азії тощо.

Корейці знають Росію як країну, що добивалася встановлення балансу сил на Корейському півострові протягом двадцяти років — з моменту палацового перевороту 1884 року. В наші часи, у вересні 1990 року, Росія встановила дипломатичні відносини з Республікою Корея, а у вересні 1991 року відіграла значну роль у визнанні Півночі та Півдня, не скориставшись правом вето під час одночасного вступу КР та КНДР в ООН. Крім того, у

кризовій ситуації у зв'язку з ядерною проблемою КНДР вона здійснює суттєві кроки щодо стримування нерозсудливого плану розробки ядерної зброї у Північній Кореї.

Росія виступає за мирне вирішення ядерної проблеми Півночі та підтримує процес згоди і співробітництва між двома частинами Кореї. Водночас вона серйозно ставиться до розвитку дружніх стосунків з США. У цьому плані позиція Росії цілком збігається з позицією Китаю. Однак якщо Китай сподівається на продовження існування режиму КНДР та проявляє пасивність щодо багатостороннього співробітництва у сфері безпеки, то Росія виступає за мирне об'єднання півострова і проявляє активне зацікавлення у системі багатосторонньої співпраці у сфері безпеки в Південно-Східній Азії. Є всі підстави очікувати від Росії стратегічної взаємодії з Республікою Корея. Не можна забувати й про те, що Росія, як і раніше, має вагомий голос у питаннях, що стосуються зброї масового знищення, що північнокорейсько-російські відносини поліпшилися до того рівня, коли зустріч Кім Чен Іра та В. Путіна стають щорічною практикою, що розробка ядерної програми Півночі стала можливою завдяки багаторічному співробітництву з Росією, що Росія проектує будівництво атомної станції в Примор'ї, аби допомогти вирішенню енергетичних проблем КНДР. Одне слово, Росія, попри все, активно проявляє себе в проблемах, які існують на півострові.

Висновки

1. У межах стратегічного співробітництва з США Росія прагне розвивати двосторонні та багатосторонні відносини з Китаєм, Республікою Корея та Японією, що дозволить стримувати монопольну роль США в регіоні, узгоджувати збалансованість сил між Китаєм та Японією, сприяти м'якому входженню КНДР до світової системи.

2. Росія докладает зусиль для стримування нерозсудливого плану Північної Кореї щодо розробки засобів масового знищення, аби не дати додаткового шансу американському плану розробки системи протиракетної оборони.

3. Росія дотримується стосовно Півночі і Півдня Кореї збалансованої політики, політики обмеженого втручання, сподіваючись на основі добросусідських відносин відновити свій вплив і на Півночі, і на Півдні Кореї. Вона виступає за діалог та обмін між двома частинами Кореї на основі узгоджених принципів вирішення проблем, активно підтримує поступове мирне об'єднання Кореї шляхом діалогу і співробітництва.

4. Росія активно виступає за реалізацію узгоджених проектів, таких, як приєднання транскорейської залізниці до транссибірської магістралі, спільна розробка Іркутського газового родовища, будівництво газопроводів. Така форма взаємовигідного співробітництва між Росією, Китаєм і двома частинами Кореї сприятиме розвитку регіонів Сибіру і Далекого Сходу, що, зрештою, дозволить Росії увійти до економічної спільноти Азійсько-

Тихоокеанського регіону, яка динамічно розвивається.

5. Росія прагне закріпити стратегічні партнерські відносини з Китаєм, який виступає за стримування монопольних прагнень США в міжнародних справах, для чого розвиває прагматичне економічне співробітництво, включаючи продаж зброї, узгоджує з Китаєм дипломатичні кроки, сподівається і на економічне співробітництво з Японією, для чого необхідно вирішити територіальне питання стосовно Курильських островів. Таке співробітництво спрямовується також на перебудову економіки регіонів Сибіру і Далекого Сходу.

6. Останнім часом помітно зростає державна потуга Росії. РФ стала проявляти більший інтерес до проблем Корейського півострова. Зокрема, президент В. Путін щороку зустрічається з керівником КНДР Кім Чен Іром, демонструючи свою підтримку Північній Кореї. Що стосується Кім Чен Іра, то він розглядає Росію як надійний щит у випадку збройних санкцій з боку США. В цьому розумінні процес вирішення ядерної проблеми Півночі може стати пробним каменем майбутніх відносин США і Росії. Зі свого боку, уряд Республіки Корея уважно стежить за тим, як російсько-американські відносини відіб'ються на мирному вирішенні ядерної проблеми Півночі. І тут Республіка Корея вдається до відповідних кроків, зберігаючи дружні відносини з обома країнами.

Література:

1. Развитие интеграционных процессов в Евразии и внешняя политика России. – М., ИМЭПИ РАН, 2001.
2. **Тригубенко М. Е., Неелова Т. А., Левченко Г. Я.** Проблемы Корейского полуострова. Российская дипломатия в Корею в 1998 - 1999 годах / РАН; Институт международных экономических и политических исследований. — М. : АОЗТ „Эпикон”, 2000. — 72 с.
3. Тхонилгва гукдзе джонсэ. (Объединение Кореи и международная обстановка). – Сеул, 1993. — С. 63 - 64.
4. **Ткаченко В. П.** Корейский полуостров и интересы России / РАН; Институт Дальнего Востока / М. Л. Титаренко (отв. ред.). — М.: Издательская фирма „Восточная литература” РАН, 2000. — 207 с.
5. **Уткин А. И.** Единственная сверхдержава – М.: „Алгоритм”, 2003. – 573 с.
6. О послании Президента РФ В. В. Путина Президенту РК Ким Дэ Джуну // Сообщение МИД РФ 26 июня 2002 года.
7. Страны Восточной Азии в начале XXI века: экономическая стратегия и внешнеэкономические связи. - М., ИМЭПИ РАН, 2003.
8. О приветствии Президента РФ В. В. Путина участникам „Российско-корейского поезда дружбы” // Сообщение МИД РФ 29 июля 2002 года.